

Za
4360

Q
D
u
s
c
h
v
d
t
a
u

Q. K. 237/11.

ORATIO

Za
4360

DE VITA REVERENDI
viri Domini Iohannis Bugenha-
gij, Pomerani, qui fuit Pastor Ec-
clesiæ Dei in oppido Saxoniae
VViteberga, & Lector in Aca-
demia annos sex & triginta, reci-
tata a Petro Vincentio, Vratista-
uiensi, Decano Collegij Philoso-
phici, in renunciatione gra-
dus Magisterij Anno
1558. die quarto
Augusti.

VVITEBERGAE.
ex officina typographica
Viti Creutzer.

ni
V
pie
tes
fun
co
pla

INCLYTO ET ILLV-
strissimo Principi, & Domino,
D. Philippo Stetini & Pomera-
niæ, Cassubiorum & Heneto-
rum Duci, Principi Rugiæ,
& Comiti Caycorum &c.
Domino suo cle-
mentissimo.

NCLYTE Prin-
ceps, D. clemen-
tissime, Cum de
uita Reuerendi ui-
ri D. Iohannis Bu-
genhagij Pomera-
ni, Pastoris quondam Ecclesiæ
Vuitebergensis optime meriti,
p̄ieq; defuncti, nuper orationem
testatricem gratitudinis erga ip-
sum nostræ & pietatis, in publi-
co Academię cōfessu habuissẽm,
placuit eandẽ typis euulgatam
mittere

mittere honoris causa ad tuā in-
clytam celsitudinem, quod sci-
remus, & illustrissimæ celsitudi-
nis tuæ iudicium grauiissimum,
de huius uiri sapientia, eruditi-
one, pietate, fide, meritis, con-
stantia, & multis magnis uirtu-
tibus, quibus erat ornatus, &
Ecclesiæ Dei laudabiliter serui-
uit, cum nostro congruere, &
beneuolentiā erga illum tuam
nihil imminutam fuisse, propter
improbos maleuolorum allatra-
tiones, quas, ut alij pij, & præ-
stantes doctrina, fide, & meritis
in rempublicam viri, ita hic etiā
sanctus senex in summa officij
fide, vitæ innocentia, & mode-
ratione ac patientia pia, non po-
tuit effugere atq; euitare. Tan-
ta uis est in calumniæ & male-
dicentiæ cupiditate, cum semel
ei por=

ei porta patefacta est in ambiti-
one & uirulentia flagrantibus
animis, ut nulla deinceps pieta-
tis, non fidei, non communita-
tum, non innocentia, nō sexus,
non ætatis, non Dei, non homi-
num ratio habeatur, aut respe-
ctus: presertim auræ popularis
flatu ad tempus, ut fit, acce-
dente, tum uero illa, non aliter
quam Virgiliana fama,

*Parua metu primo, mox sese attollit in auras
Ingrediturq; solo, et caput inter nubila condit.*

Sed in pastore nostro, quem
uerè adfirmare possumus, quod
Comicus de sene honesto dixit,
uirum fuisse antiqua uirtute &
fide, ea animi ad Deum erecti
semper alacritas & magnitudo
fuit, ut ridens contemneret alla-
trationes tales, ac sæpe diceret,
nihil se metuere manifestorum

A iij menda

mendaciorū criminationes, quæ
sua uanitate et leuitate etiam na-
scentes, ut uento fumus dispelli-
tur, uel non locum inuenturæ
apud honestos, & uere timentes
Deum homines, qualibus ab ine-
unte ætate se suamq; doctrinam
probasset temporibus etiam pe-
riculosis, sapientum uero & bo-
norum etiam confirmaturę essent
beneuolentiam. Quæ uel diui-
natio, uel spes de prestantibus
Principibus & gubernatoribus,
tum Ecclesiarum, tum rerumpu-
blicarum per Germaniam ipsum
minime frustrata est. Nam eorū
non parum multi singularem uo-
luntatem suam erga pios Ecclesie
doctores, & in doctrina recte ex-
plicata consensionem ad proba-
tionemq; subinde priuatim pub-
liceq; declarauerunt: Quorum
in nu-

in numero Inclyte & Illustrissi-
me Princeps Philippe, Domine
clementissime, quem locum tene-
as, non est necesse dicere, cum sit
manifestum & publice notum,
uel ex eo, quod fontes ac uerita-
tem cœlestis doctrinæ, & liqui-
dissimum de ea inter bonos & pi-
os consensum, in tuis ditionibus
nunquam passus es, aut illuie,
cœno, & sordibus improbarum
suggillationum turbari & con-
uelli, aut uenenatæ maledicentiæ
contagio infici, aut futilium con-
tentionum uirulentia conspu-
atq; foedari.

Tuam uero mirificam clemen-
tiam, & sapientis atq; excelsi ani-
mi singularem gratiam & pro-
pensionem, cum erga alios Eccle-
siæ Vuitebergenfis alumnos, tū
erga illius Pastorem, in tua Po-

A 4 merania

rania natum, Doctorem BV-
GENHAGIVM, cum alias se-
pe multumq; ostenderis, quoad
ille in hac uita mortali superstes
fuit, tum uero ex pijs, eruditis &
sapientibus sermonibus Inclytæ
& laudatissimæ Principis ac do-
minæ, generosissimæ Coniugis
tuæ, Dominae MARIAE Sax-
oniæ & Pomeraniæ &c. Ducis-
sæ, cum illius celsitudo anno su-
periore hac iter faciens, cum reue-
rendo Doctore Bugenhagio ali-
quot nostrum ad colloquium ac
prandium clementer seuocasset,
ipsi quoq; mihi coram licuit cum
magna uoluptate cognoscere.
Eorum ergo sermonum, qui ul-
tro citroq; habebantur, pleni cle-
mentia & benignitatis, eodem fe-
re tempore, quo hæc scribeba-
mus: & uerò constantis gratia
tuæ

tuæ erga Bugenhagium, & nos
omnes iucunda recordatio, inci-
tatrix mihi fuit, ut has nostras
quasi Exequias, & ultimum offi-
cium erga pios optimi Pastoris
nostri manes, publica dedicatio-
ne celsitudini tuæ consecrandū,
& hanc breuem vitæ ipsius com-
memorationem, Illustrissimi no-
minis tui adscriptione, ornandū
putaremus. Quod sane nolim,
ob ullam aliam causam a me stu-
diosius factum uideri, quàm ut et
Patronum haberent manes Bu-
genhagii contra maleuolos ob-
trectatores, illustrem, unde &
orationi nostræ splendor aliquis
accederet, & ut meam erga Illu-
strissimam celsitudinem tuam, et
ut Principi uiro, & ut meo etiam
Principi, debitam, cui in Acade-
mia Grypheswaldensi annos sex

A v ante

ante decenniū seruiui, à Doctore
Bugenhagio ad Celsitudinem tuā
am missus, qualicunq; hoc dedi-
cationis officiolo, ueterem obser-
uantiam, pietatem & gratitudi-
nem meam probarem. In eamq;
partem, quidquid huius a nobis
fit, ab illustrissima Celsitudine
tua clementer acceptū iri quem-
admodum confido, ita uehemen-
ter & cum conueniente humili-
tate etiam atq; etiam oro. Datae
VVitebergæ pridie idus Augu-
sti, Anno 1558.

Die natali Inclyti & serenif-
simi Regis Daniæ & Noruegiæ,
CHRISTIANI &c., qui cum
uere sit, quod dicitur Christia-
nus, pio consilio & uero de pieta-
te Bugenhagij iudicio ab eius po-
tissimum castis manibus Coro-
nam regni & suo & Inclitæ Re-
ginæ

re
us
i-
r-
i-
q-
is
re
n-
n-
i-
æ
-
-
-
-
-
-
æ

ginæ capitibus uoluit in solenni
pompa imponi.

Filius Dei Dominus noster
Iesus Christus, qui uoce Euan-
gelij colligit sibi ex genere huma-
no Ecclesiam, in qua uult etiam
Principes aliquot esse, & Nutri-
tores et mēbra ueræ Ecclesiæ sue
cum Inclytum Daniæ Regem ac
Dominum, Dominū Christia-
num tum Illustrissimam celsitu-
dinem tuam cum uicinis Princi-
pibus & Ecclesijs a Bugenhagio
Doctore magna ex parte consti-
tutis clementer regat & seruet,
ad nominis sui gloriam, & mul-
torum hominum salutem in agni-
tione vnici saluatoris Domini
nostri Iesu Christi, cui soli cum
Patre & spiritu Sancto, uero &
omnipotenti Deo, cœli & terræ,
Angelorum, & Hominum ad
imagi-

imaginem suam, & immortalita-
tis societatem Creatori & Re-
demptori sit gloria, laus, honor,
gratiarum actio, & triumphus
seculis sempiternis Amen.

Inclytæ vestræ celsitudinis
addictus,

Decanus collegij Philoso-
phici in Academia
VVitebergensi,

Petrus Vincentius
Vratislauiensis.

ORATIO

ORATIO DE VITA

Reuerendi uiri Domini Iohannis Bugenhagij, Pomerani Theologiae Doctoris, & Pastoris Ecclesiae VVitebergensis, a Petro Vincentio, Vratislauiensi, Decano collegij Philosophici, habita.

RATIAS AGO

Deo æterno Patri domini nostri Iesu Christi, Creatori cœli & terræ, & Angelorum & hominum, una cum filio suo coæterno & spiritu Sancto, quod clementer nos seruat & protegit, & præbet doctrinarum lumen, Et toto pectore eum oro, ut semper inter nos sibi æternam Ecclesiam colligat, & protegat & gubernet nos, ut salutaria doceamus & discamus, nec fingamus, aut stabiliamus ullas perniciosas opiniones. Ad hanc meam orationem

rationem & uestra uota adiungite, &
petite, ut filius Dei summus Sacerdos
noster sit, $\pi\epsilon\sigma\beta\epsilon\upsilon\tau\eta\varsigma$ perferens nostram
precationem ad æternum Patrem.

Recte autem institutum est, ut in
his congressibus Oratio habeatur, uel
de aliqua parte doctrinarum, uel de ex-
emplis cognitione dignis. Cum igitur
de argumento deliberarem, & in hoc
recenti luctu adhuc imago Reuerendi
uiri Iohannis Bugenhagij Pastoris Ec-
clesiæ nostræ oculis & mentibus no-
stris obuerfetur, non aliud Argumen-
tum anteferendum ipsius historiæ cen-
sui, quæ & de doctrina iuniores multa
monet, & exempla continet uitæ utilia.
Cumq; in hanc ætatem inciderit muta-
tio Ecclesiarum insignis, plurimum re-
fert posteritatis, scire quales fuerint,
qui doctrinam emendarunt, & initio
propagauerunt, et quorum Principum
& gubernatorum studiis adiuti sint, ne
cæco multitudinis impetu recepta do-
ctrina putetur. Extant fragmenta cer-
taminum ueteris Ecclesiæ, quæ etsi sunt
exigua,

exigua, tamen de multis magnis rebus
confirmant pios, Vt apud Irenaeum &
Tertullianum, qui antecesserunt Syno-
dum Nicenam ferè ducentos annos,
leguntur illustria testimonia *περὶ λόγου*,
Apud Clementem refutatio est illorū,
qui coniugium prohibuerunt, & sunt
insertæ dulcissimæ narrationes. De
recipiendis lapsis redeuntib. ad poenī-
tentiam confirmamur testimonio Petri
Alexandrini, qui Meletio aduersatus
est. Ac optarim maiore cura, erudito-
rum & piorum historias præsertim eas,
in quibus certamina doctrinæ narrata
sunt, conseruatas esse. Has legi multò
utilius esset, quam recentium Pontifi-
cum consilia, qui ut suam tyrannidem
stabilirent, bella mouerunt, quæ in Ita-
lia & Germania magnas vastationes fe-
cerunt. Nobis uero in Academīs
præcipuè curæ sit posteris tradere do-
ctrinæ testimonia in historijs erudito-
rum & piorum, qui Ecclesias & studia
gubernauerunt. Quare de uita nostri
Pastoris hanc narrationem bona fide
collegi, quam pñs gratam & posteris
utilem fore iudico, Eusi

Etsi autem Basilius inquit, de sanctis non opus esse commemoratione Patriæ, quia una sit communis Patria omnium nobilissima, Ecclesia, tamen sciri prodest maiorum disciplinam, ex quibus quisque natus est. Primum igitur de Patria nostri Pastoris dicendum est.

In littore germanico ad Oceanum Arctoum, inde usque a flumine Vistula, quod notum est, uersus occasum ad urbem Sundium longa regio est, quæ nunc Pomeraniæ nomen habet, ferè mediam influit Viadrus, quæ multis rebus ad uitam necessarijs ita abundat, ut alijs gentibus multis frumenta, pecudes, & pisces uendat. Quare & magnis & opulentis urbibus ornata est, in quibus nisi Leges honestæ seuerè defenderentur, multitudo tranquilla esse non posset, nec commercia cum peregrinis esse possent. Principes igitur & Magistratus iusticiam constanter tuentur. Et cum sint Ecclesiæ ibi Dei beneficio recte constitutæ, amantur etiam ceteræ uirtutes, Vera Dei inuocatio,

catio, Coniugiorum fides et modestia,
Sunt ibi & doctrinarum studia. Est ue-
rò & in ea regione magna frequentia
Nobilitatis, in qua multi nunc quoq;
usu militiæ clari sunt, multi uirtute &
opibus ornati domi consilia publica
regunt. Nec in ulla parte Germaniæ
plures ex Equestri ordine doctrinas
intelligunt, quàm ibi. Fuisse eam re-
gionem olim gentis Sueuicæ sedem ex
Cornelio Tacito intelligi potest. Est
autē & Sueuica gens, ut Dai & Sacæ,
quibus uicina fuit, ex Asia ad hoc litus
paulatim progressa. Fuerunt enim in
Asia Syeui, unde sunt Suedi Suiones
& Sueui. Permixti his & Heneti fue-
runt, qui magnam oram in eo litore
compleuerunt & adhuc tenent. Horū
pars Sidini fuerunt, à quibus, Stetini,
appellatio reliqua est. Non procul à
Stetino oppidum est Iulinum, ubi in-
fluit Viadrus in lacum, qui effunditur
in Oceanum, & portus est cōmodissim-
us. Quare ibi propter mercatum
fuisse olim aiunt amplā urbem, quā
VENETAM nominant, & ruine ad-
huc

B

huc

huc cernuntur. Nec miror id nomen
ibi celebre fuisse, cum certissimum sit
ibi Henetos & fuisse & esse. In eo op-
pido Iulino natus est Iohannes Bugen-
hagius in familia honesta & senatoria,
die lunæ 24. Anni 1485. anno ante
Maximiliani Coronatiōem. Et naturæ
robur significat coniunctio Saturni &
Iouis in Scorpio. Simul autem & do-
mestica disciplina & scholæ consuetu-
dine Bugenhagius in puericia ad Chri-
stianam κατήχησιν adsuectus est, &
cum Grammaticen & Musicam didi-
cisset, in Academiam Grypheswalden-
sem missus est. Ibi & Tyrocinium lin-
guæ latinæ melius habuit, & Dialecti-
cen & Elementa Physices didicit.

Erat natura non solum capax do-
ctrinæ, sed etiam audax, & accendebant
audacitatem tempora, quia iam Hegij
Dauentriensis, & Rodolphi Agricolæ
& Hermannij Buschij scriptis taxata
erant Soloeca priorum temporum, &
reuocabatur iuuentus ad diligentiam
rectius loquendi, Semina etiam græcæ
linguæ

linguæ spargebantur. Hæc uelut auro-
ra doctrinarum bonis ingenijs iucun-
dissima erat. Flagrabat igitur adole-
scens studio discendi, & cupide lege-
bat ueteres linguæ latinæ Scriptores,
& se in scribenda soluta oratione, & in
componendo carmine exercebat. Cū
iam uigesimalium annū attigisset, in op-
pido Trepta docere iuventutem cepit,
Vbi, quia linguæ latinæ exercitia meli-
ora erant, quàm in alijs scholis, fama
frequentiam scholæ ipsius augebat.

Cum autem adolescens studiose di-
dicisset Elementa doctrinæ Christianæ
quantum tunc potuit, & haberet initia
earum uirtutum, quas filius Dei voce
Euangelij & Spiritu sancto accendit,
libenter & assidue legit scripta Prophe-
tica & Apostolica, & adhibuit narra-
tiones Hieronymi & Augustini, & mi-
scebat precationem, qua se doceri &
gubernari petebat, & uera pietate Deū
colebat. Accesserunt & Erasmi lucu-
brationes, quæ taxant Monachorum
histrionicam, & statuarum adorationes

B ij similes

similes Ethnicis. Cum igitur fontes
legeret & ueritatem quæreret, non fuit
labor irritus. Fugiens illa terra specta-
cula inuocationis hominum mortuo-
rum, Regulam toto pectore amplexus
est, DOMINVM DEVM tuum a-
dorabis, & illi soli seruias: Et intellexit,
Deum non uelle coli histrionica exter-
norum gestuum, Sed ijs uirtutibus, de
quibus ipse inquit. IN PRÆCE-
PTIS meis ambulate. Vt igitur &
auditores ad ueram pietatem flecteret,
enarrare Mattheum, & Epistolā ad Ti-
motheum, & Psalmos in scholis cepit,
Et κατήχησις, iuuentuti tradidit, in qua
Symboli & decem Præceptorum enar-
ratio erat, in qua monstrabantur ueri
cultus Dei, & Exempla Ethnicorum
similia taxabantur, ac docendo profici-
ebat ipse.

Adeò grata pijs hæc in scholis le-
ctio fuit, ut ad eam audiendam acce-
derent, & ciues, & sacrificuli, & Mona-
chi, qui non erant ἄθεοι. Et quanquam
Pastor nō erat, sed tantum scholæ præ-
erat, fuerunt tamen ei hortatores ami-
ci, ut

ci, ut in templo concionaretur, quod ut
facere posset, usitato more Collegio
presbyterorum adiunctus est. Pñ eius
concionibus & lætabantur & meliores
fiebant. Et fama doctrinæ ipsius, cum
ab auditoribus, tum ab alijs late spar-
gebatur. Et quia multos habebat audi-
tores adolescentes, natos in Equestri
ordine, expetebatur eius familiaritas à
nobilibus, ac præcipue ab eruditjs, cum
quibus cum alijs de Ecclesia, alijs de
Patria sæpe colloqueretur, hortantur
eum pleriq; ad colligendam Patriæ hi-
storiam, quam ad rem cum & sumpti-
bus, & mandatis Principis opus esset,
aulici rem ad Principem Bugslaum re-
ferunt, qui cum audiret eruditionem &
uirtutem uiri prædicari, & historiam
Patriæ sibi & filijs & consiliarijs notio-
rem esse uellet, & natura munificus es-
set, Consilium probat, dat mandata, ut
monumenta uetera in aula inspician-
tur, iubet ipsum Bugenhagium in Col-
legijs & Monasterijs quærere histori-
as, & inspicere literas, & sumptibus eū
instruit, qua in re cum biennium con-

B iij

sumes

sumeret, seriem Principum, bella, Ecclesi-
arum constitutiones ordine & pru-
denter descripsit. Liber adhuc in aula
custoditur, & cum à Principibus, tum
à Consiliarijs. sæpe legitur. Nec dili-
gentiam tantum & fidem probant hi,
qui legerunt, sed etiam formam operis
& orationem.

Circa id tempus & Reuerendī uiri
Martini Lutheri certamina mota sunt,
quorum fama statim uniuersam Ger-
maniam peruagata est. Erat, ut scitis,
πρώτη σύγκρισις de Indulgentijs, ingrata
Monachis & aulæ Romanæ, Sed quia
fontes doctrinæ de uera Pœnitentia
seu Conuersione, & salutare cōsolatio-
nes monstrabat, omnibus p̄is in uni-
uersa Germania, gratissima. Crescente
igitur certamine doctrina Ecclesiæ pau-
latim magis illustrata est. Legit scripta
Lutheri Bugenhagius, & uidit ibi pers-
picuum discrimen ostendi, Legis &
Euangelij, uidit iusticiam Fidei melius
exponi, quàm ab Origene, uel à Tho-
ma exposita est, uidet congruere Aus-
gustini

gustini & Lutheri sententias, ac re tanta considerata, Lutheri enarrationem probat, deinde & hanc consolationem populo copiosius declarat, & in doctrina Pœnitentiæ tenebras Ecclesiæ sæpius deplorat, & deliramenta Monachorum liberius taxat.

Ibi artificijs Hypocritarum quorundam Principis animus ab eo fit alienior. Quare de migratione ex Patria deliberat, præsertim cum audire Lutherum coram, & familiariter eum sciscitari quædam uellet. Inuitabatur etiam literis Petri Suauenij, cuius erat excel lens eruditio, & qui iudicabat multum ei profuturam esse Lutheri familiaritatem. Venit igitur Deo hæc Consilia ita gubernante IOHANNES Bugenhagius VVitebergam Anno millesimo, quingentesimo, uicesimo primo, paulo ante iter Lutheri ad Consuentum Imperatoris Caroli V. qui eo tempore fuit in urbe Vangionum, Addebat iam in uiro docto & non

B iij

rudi,

nō rudi, ætas iudiciū grauitatem. Agē-
bat enim annum quartum et tricesimū.
De multis igitur doctrinæ membris cū
Luthero colloquitur. Postea Lutherus
rediens ex Conuentu abducitur in su-
am Pathmon, & circiter biennium hinc
abest.

Interēa ducit uxorem uir honestus
& doctus Pastor Ecclesiæ Kembergen-
sis, qui cum iussus esset causas expone-
re, cur nec Pontificia lege, nec voto im-
pediantur coniugia diuinitus probata,
magnæ hic disputationes ortæ sunt,
An tantum Pontificia lege coniugium
Sacerdotibus ademptum sit? an acce-
dat votum? An uotum Monachorum
sit maius uinculum? Consulitur Luthe-
rus absens, qui mox Propositiones de
votis & deinde Librum, qui extat, mīt-
tit, in quo, ut Alexander Gordium non-
dum diffecat, ita laqueos & legum im-
piarum, & uotorū impiorum una ma-
chera discidit. Erant tunc conuictores
D. Philippi Petrus Suauenius & Bu-
genhagius. Cum igitur in cœna Pro-
positiones Lutheri Philippus accepisset,

set,

set, legit & relegit attente Propositiones Bugenhagius, & cum aliquandiu tacitus magnitudinem rei cogitaret, tandem inquit. Hæc res mutationem publici status efficiet, Doctrina ante has Propositiones tradita non mutasset publicum statum. Hæc sunt initia liberationis Monachorum uerè recitata.

Postea Carlostadius, ne tantum uideretur Lutheri miles aut *δευτερογώνισης*, propria bella mouit, alterum de statutis tollendis, alterum de legibus Moysi in forum recipiendis. Ac statuas priuati quidam seditiose ex templo tollebat. Quia uerò aberat Lutherus, multorum animi clamoribus Carlostadij turbabantur, Sed aduersabatur ei grauius Bugenhagius, & seditiosas statuarum euerfiones improbauit, & de iudicijs & legibus Romanis erudite ostendit, non oportere nostras Politias transformari in Iudaicam. Hæc controuersia cum agerentur, redit huc Lutherus, ut dissidia tolleret, & tranquillitatem huius Ecclesiae restitueret. Hoc tempore Bugen-
B v genha

genhagius Psalterium enarravit, & iu-
uentutem utiliter docuit, & in tuenda
concordia & pace huius Ecclesiæ, mo-
derationem & constantiam eximiam
præstitit. Quare aliquanto post con-
suetudine suffragiis Senatus Aca-
demix & Senatus oppidi, factus est
Pastor Ecclesiæ Vuitebergensis, quam
Deo iuuantē pie & foeliciter in magna
uarietate temporum gubernauit annos
sex & triginta.

Nec à sua statione discessit propter
Pestilentiam & bella, Cumq; ad ma-
gnas opes, & Episcopi splendorem in
Daniam, & in Pomeraniam, & qui-
dem ab optimo Rege, & ab optimo
Principe uocaretur, nunquam voluit
hunc tenuem nidulum relinquere. Ac
sæpe dicentem audiuius, intelligere
se quantum onus sit quælibet Acade-
mia, quia inde difficilimarum contro-
uersiarum dijudicatio petitur, & libe-
rum est dicere sententiam cuiuslibet, eti-
am ingratis alteri, se posse habere o-
pes & otium, si sit alibi, & tenere talem
locum,

locum, in quo suis sententijs non facio
le alij aduersentur, Sed tamen se ab A-
cademia non discessurum esse, quia non
dubitet hanc vocationem, ad folius
Ministerij Evangelici labores & peric-
cula factam, diuinam esse, nec se alibi
voluptates & opes quaesiturum esse,
Nec se amare Tyrannides, sed aequa-
bilem ἀγίστην, praesertim in qua
possit fieri collatio iudiciorum, cum bo-
nis & doctis uiris.

Nec tamen defuit alijs gentibus.
Sed, ut olim nominabantur Euangelis-
tae, qui in pluribus locis docebant, &
Ecclesias constituebant, talis fuit &
ipse Euangelista, vocatus Lubecam,
Brunsvigam, Hamburgam, in Pome-
raniam, & in Regnum Danicum, in-
corruptam Euangelij doctrinam ibi
docuit, deleuit Idola & errores Papi-
sticos, & Deo iuuante Ecclesias pie
constituit, quae quidem annos circiter
triginta hactenus eandem Euangelij
vocem pio consensu retinent.

Legimus

Legimus ab Othone Bombergensi
initio constitutas esse Ecclesias Pome-
ranicas, quem constat fuisse uirum no-
bilem, Comitem Andecensem, ex fa-
milia Ducum Meraniae, qui tenuerunt
Voitlandiam, & cognatum Heduuigis
Slesiacae, & Elizabethae Turingicae. Nō
constat quid docuerit, quod quidem
maximè sciri oportebat, sed qd sit do-
ctrinae genus, quod unum & incorru-
ptum in omnibus locis tradidit Pastor
Ecclesiae nostrae Iohannes Bugenhagi-
us, notum est & ex illius scriptis, & ex
monumentis illarum Ecclesiarū, qua-
rum fuit *οικίσμε*, in quibus omnibus ex-
presse hoc adfirmat, se amplecti Con-
fessionem à Duce Saxoniae Electore
exhibitam Imperatori Carolo in Con-
uentu Augustano Anni 1530. Hoc
totum doctrinae genus notum est ex
confessione quae extat, & Deo iuuante
ad omnem posteritatem peruentura
est.

Non instituo collationes, ut sit in
Declamationibus, Magnum decus est
in bonis Principib. honestam formam
Politiae,

Politiæ, Leges, & iudicia reddere ur-
bibus, ut multi honesti uictores fece-
runt. Aliud quiddam est, & maius Dei
beneficium est, Ecclesias recte consti-
tui, in quo beneficio cum Bugenhagi-
us fidele organum Dei fuerit, magnum
id decus esse, & gratitudinem ei sem-
piternam deberi, manifestum est.

Prodest & hoc testimonium de ei-
us moribus Posteritati, quod sciet, ta-
lis uiri uocem hanc doctrinam fuisse,
cuius mores probati fuerint optimis
Regibus Danicis, Friderico & Chri-
stiano, & optimis Principibus Ducib.
Pomeraniæ, & tot urbium Senatorib.
sapientia & uirtute præstantibus, qui
nisi mores huius uiri iustos & castos
esse sciuiſſent, non expetuiſſent eum,
nec ad se, & ad suos uocassent. Cumq̃
res difficilimæ sint, cōstituere Ecclesi-
as, refutare aduersarios, non abduci ab
officio ambitione, iracundia, cupidi-
tate uindictæ aut pecuniæ, nemo sine
auxilio Dei tantas difficultates supe-
rare potest.

Fuis

Fuit autem cursus Pastoris nostri
sine labe & foelix, Quare diuinitus gu-
bernatum esse fatendum est. Illustre
testimonium de eius morib. & hoc est,
quod Rex Danicus Christianus & Re-
gina Danica, cum quidem excellant
pietate, iusticia, castitate & omnibus
uirtutibus, uoluerint ab eo in precatio-
ne publica coronari, ad quam nemi-
nem certe adhibitori erant, nisi quem
iudicassent Deum recte secum inuo-
care, & ardentibus votis salutem Re-
gno petere, & habere castam mentem,
& castas manus.

Hactenus breuissime dixi de cursu
Pastoris nostri, qui fuit & uitae ipsius
& huius nostri seculi uelut Aurea aetas,
cum uidelicet ante bellum Caroli Ger-
manicum Ecclesiae floruerunt & tran-
quillae fuerunt. Secuta est deinde fer-
rea aetas, in qua multae confusiones ex
Principum & Theologorum bellis or-
tae sunt. In his captiuitas Principum,
huius oppidi obsidio, & caetera belli
mala

stri
gu
tre
st,
Re
ant
us
io
nia
em
io
e
m,

fu
us
as,
er
n
er
ex
or
n,
ell
ala

mala ingentem dolorem viro optimo
in hac senectâ attulerunt, ut Prophetæ
Ieremiæ, clades & mors optimi Regis
IOSIAE.

Nec tamen ita fractus est animo,
ut aut fugeret, aut quidquam in Eccle-
sia mutaret, sed erexit se assidua preca-
tione, & hac consolatione mœsticiam
lenit, quod uidit, tamen, inter tantos
fluctus, Cymbam Christi mirabiliter à
Deo seruari, cui sit laus & gratiarum
actio.

Deinde moto dissidio Flacico fuit
in dolore nō tam sua causa, quam pro-
pter Ecclesiam. Conscientia enim ipsi-
us non erat sauciata, & impudenter
sparserant quidam manifesta menda-
cia, quæ sciebat refutari tempore. Nam
neq; in bello, neq; postea uocem do-
ctrinæ, nec ullum in Ecclesia ritum mu-
tauit, Et quanq; ad alium Dominum
hæc regio translata est, tamen semper
uoluit manere eandem Ecclesiam, &
sæpe dixit, Date Deo, quæ Dei sunt, &
Cæsari,

Cæsari, quæ sunt Cæsaris. Vtrunq; .n.
constanter præstitit, fuit alienissimus à
sediciosis consilijs, & in retinenda do-
ctrinæ puritate firmus. Itaq; ut de Se-
uero Imperatore scriptum est, Fuisse
eum intentum in ea, quæ agenda erant
& neglexisse Populi fabellas,

ἐπιμελής ἦν τῶν πραγμάτων, ἀμελής τῶν περι-
αυτῶν λογοποιουμένων, Sic ipse cum illæ

Sycophantiæ spargerentur, propter eas
tamen necessarios labores non omis-
sit. Sed Ecclesiæ causa doluit accendi
odia & discordias de maioribus rebus,
cum quidem astutissimus Signifer isti-
us tribunitij agminis sciat, nobis cōiun-
ctione opus esse aduersus communes
hostes, & esse alias grauiores contro-
uersias, de quibus nos placide delibe-
rare oportebat, ut Posteris testimonia
non ambigua relinqueremus, Sed hos
dolores Pastori etiam precatio & bona
spes leniebant, ac sæpe dictum Psalmi
repetebat, Commenda Deo uiam tu-
am, & spera in eum, & ipse faciet.

Non opus est de domestica eius
uita

uita prolixè dicere, quæ nisi fuisset honestissima, ut antea dixi, non fuisset uocatus ad Ecclesias constituendas à tot sapientibus & pijs Principibus & gubernatoribus. Hoc addam de Gradu.

Cum iuxta Academiae consuetudinem Casparum Crucigerum oporteret petere gradum Doctorum, & inclytæ urbis Hamburgæ Senatus huc misisset Reuerendum uirum Ioannem Aepinum, ut & ipse Gradum peteret, aderat hic Dux Saxoniae Elector Ioannes Fridericus, cum Illustrissima Coniuge, qui cum audiisset testimonium publicum Casparo & Aepino tribuendum esse, voluit ut his Pastor noster adiungeretur, & addidit, se & Disputationem & renunciationem auditurum esse, & leuaturum eos sumptus. Et si Pastor excusationem senectæ adferebat, tamen quia uerecundius erat in re tali non diu refragari, ait se obtemperaturum esse. Postridie uenit ad disputationem Princeps cum præcipuis

C Consilis

Consiliarijs, & studiose audit Lutheri,
Crucigeri, Pastoris & Aepini respon-
siones, de iusticia, de Ecclesia, de discrimi-
ne ministerij Euāgelici, & potestatis
Politicae, in qua materia disertè uoluit
explicari, cur, cū uiolans Politicę pote-
statis edicta, peccet, non etiam peccet
uiolans Ecclesiasticam traditionem fa-
ctam à pio Pastore. Fuitq; ei pergrata
nostri Pastoris Oratio, qui dicebat, ar-
matam esse potestatem Politicam au-
toritate condendi proprias Leges, non
pugnantes cum Decalogo, & de his
traditum est seuerissimum præceptum.
Necesse est obedire propter Conscien-
tiam, Sed Pastoribus expresse prohibe-
beri condere proprias Leges. Sic
enim dicitur, Nemo vos arguat in ci-
bo, potu &c, nec posse hanc liberta-
tem ullius creaturæ autoritate tolli. Et
ut in amplissima quæstione multa de
dignitate Politicæ potestatis & Euan-
gelici ministerij dicta sunt.

Querela

Querela etiam addita est, in qua
narrabatur, cito in Ecclesiam irrepsisse
superstitiosas opiniones, quæ finxerint
humana exercitia esse eximios cultus,
quæ tunc quoque à sanioribus taxatæ
sunt, ut Athanasius superstitiones re-
prehendit, inquit, καλὸν ἢ Ἀσκησις μετ'
ἀληθῆς γνώσεως καὶ συμμετρίας. Vult in-
telligi exercitia non esse iusticiam, aut
cultus, & uult moderata esse. Hæc
cum exposita essent, Princeps ipse gra-
uissime dixit, se Deo gratias agere,
quod hæc discrimina perspicue in Ec-
clesijs nostris illustrata extent, & Dei
præsentia in utroque gradu à pijs agno-
scatur, & celebretur. Manifesta enim
testimonia de Deo, & de Prouidentia
sunt ipsa Lex in mentibus hominum
lucens, & miranda conseruatio socie-
tatis humanæ, in tam horrendis confu-
sionibus, & Imperiorum constitutio in
tantis impedimentis. Quid n. mirabi-
lius est, quæ Romam inter adsidua tribu-
nicia certamina stare posse. Bonis uiris

C ij

ad postea

ad posteritatem uirtutis testimonium
est, cum à bonis Principibus ornantur,
Ipsis uero Principibus multò magis ho-
norificum est, intelligere & amare do-
ctrinas, & earum studia excitare & iu-
uare.

Fuit autem & postremus uitæ Pa-
storis nostri actus Dei beneficio placi-
dus. Cum ita languefactæ essent uires
postremo anno, ut concionandi labo-
rem sustinere non posset, uenit tamen
quotidie in templum, & pia precatio-
ne Ecclesiam, & sese, & nos Deo com-
mendabat; ueniebat etiam ad necessa-
rias Deliberationes. Tandem Men-
se Aprili decumbens sine magno cru-
ciatu, quotidie preces repetiuit.
Sæpe etiam suauiter cum amicis de spe
salutis æternæ, & de posteritate collo-
cutus est. Vigor mentis adeo fuit in-
teger, ut octiduo ante mortem, Docto-
rem Tilemannum Heshusium, Heidel-
berga redeuntem, mox agnosceret, &
lætus gratularetur ei reditum, & scisci-
taretur, an in Academiam Heidelber-
gensem

genssem migraturus esset, & ei fausta
precaretur. Postea die uicesimo Aprilis,
cum se quotidie filio Dei, domino nostro Iesu Christo commendasset, placide ex hac mortali uita decessit. Nec dubitandum est esse eum in numero illorum, de quibus scriptum est, Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Querelas igitur funebres omitto, ac potius oro filiū Dei, sedentem ad dextram æterni Patris, ac dona dantem hominibus, Pastores & Doctores, ut rursus Ecclesiæ nostræ Pastorem tribuat salutarem, & nos omnes clementer gubernet.

Hanc uero narrationem uolo testimonium esse de nostra erga ipsum reuerentia, & Deo gratias agimus, quod huic Ecclesiæ tam fidum Pastorem his turbulentis temporibus tribuit, Iuuentuti etiam eius memoriam tradimus, ut in eius cursu præsentiam Dei consideret, & agnoscat pios à Deo iuari: Imittetur etiam diligentiam ipsius in regen-

C iij

dis

dis moribus. Proderunt & libri ipsius
legendibus, quorum lectio bonis non
eo tantum grata erit, quia multa ob-
scura dicta enarrant, sed etiam quia di-
ligentia in quærenda nativa senten-
tia ostendit amorem ueritatis
in eo fuisse eximium.

DIXI.

PETITIO

PETITIO AD
Decanum.

SPECTABILIS Domine Deca-
ne & uice Cancellarie dignissime,
Meminimus omnes Reuerendum D.
Pastorem, Doctorem Iohannem Bu-
genhagium Pomeranum, sanctæ me-
moriam, sæpe solere dicere, ad nullos se
publicos ac solennes Collegarum, ac
Scholasticorum congressus accedere li-
bentius & maiore cum hilaritate, quam
ad hos nostros, in quibus fit renuncia-
tio eorum, quibus confertur titulus Ma-
gisterij Philosophici. Multa se aiebat
cōmonefactum hoc Collegarum con-
fessu, conspectuq; frequentis & atten-
tæ adolescentiæ, magna cum suauitate
cogitare de primæ ætatis suæ studijs, de
emendatione post sequuta, quæ ueteri
& horridiore barbarie explosa reddidit
scholis fontes puriores disciplinarum
omnium, de initijs ac rudimentis soli-
dæ eruditionis, de artium Philosophi-
carum

C iij

carum

carum dignitate, de multiplici fructu,
qui ex illis rediret præcipue ad Ecclesi-
am, quam harum artium præsidio ca-
rere nō posse, se tot annis usu didicisse,
atq; experientia. Et argumenta orati-
onum, quæ recitarentur, dicebat multa
sibi reuocare in memoriam, quorum
recordatione in hac senectâ plus refice-
retur, quam ullis alijs rebus. Delecta-
batur & collegarū sincera ac dulci con-
cordia, quos & uera beneuolentia con-
iunctos esse, & consentire iudicijs de
tota doctrina nostrarum Ecclesiarum
cernebat, hocq; consensu incolumita-
tem scholæ, & confirmatæ ueritatis sta-
bilitatem, in hac schola niti intellige-
bat.

In primis autem uidebatur serio ac
uehementer animo commoueri ad ue-
rum & solidum gaudium, penèq; ex-
ploratam ac certam concipere spem de
puritate doctrinæ, duratura in his regi-
onibus ad posteros, cum uideret sub-
inde prodire ex hoc cœtu aliquos in-
structos ingenijs, doctrina facundia,
& doti

et dotibus alijs, qui uelut in uestigia de-
cedentium succedentes, usui, ornamen-
to, & praesidio Ecclesiae futuri, & pro
ueritate contra Sophisticen, ut fidi &
constantes sancti depositi custodes es-
sent propugnaturi. Miscebat etiam
vota, precesq; ad Deum, & suspiria cre-
bra ac gemitus, quod hoc ipso loco ho-
noribus auctos meminerat multos,
quorum aliqui rabiosius aliquanto, et ui-
rulentius, adhibitis omnibus mendaci-
orum & calumniarum machinis, incur-
runt in hanc scholam, quam hostes ipsi,
& aliquanto plus nocent Ecclesijs no-
stris. De Staphylo, Paphlagone, &
toto huius satellitio, crebro usurpare so-
lebat, quod apud Iohannem legitur,
Egressi sunt ex nobis, sed ex nobis non
fuerunt. Id uero aperte ostendit ac
profitetur transfuga Staphylus. Non
dissimulat ὁ βλάξ Paphlago, qui hoc u-
num, quanta astutia, & quantis potest
conatur uiribus, ut explicatam Ecclesi-
arum nostrarum doctrinam paulatim
alijs atq; alijs Sycophantice conuulsis,

C v ceu

ceu rationes explicatas dissipatis et con-
fusis calculis, euertat aut labefaciet.
Eruta magno labore atq; euoluta ex la-
byrinthis doctrinae monasticae & uere
ὀρθοτμηθέντα, confringit ac conuincit,
non κακῶ μαγείρου τρόπῳ κατὰ πλάτω-
να, id est, inscirtia, sed πανουργία, ὡς ἔρα-
σει, καὶ κοβαλικέῳ μασί χρώμει, ut apud
Aristophanem est. Et dum uelut Bale-
na Aristophanica cōcionatur gregi o-
uium, hoc est, suo theatro grunnitu ra-
biosi ac mordacis porci, armatus tri-
dente, non ferit aduersarios hostes Ec-
clesiarum nostrarum, sed uelut conspi-
rans cum illis lupino foedere, in euer-
sionem nostri, spiculis Sycophantiarum
pungit foditq; ceu in acie oppsitos ἱσ-
dem ab Ecclesijs nostris Antagoni-
stas, ut hos dimicantes simul cum u-
trisque & paulatim languefactos, gemi-
natis ictibus iugulet, etsi quid probe-
at in doctrina utrorumq; nostra, & ad-
uersariorum non constat, & haud scio,
an non irrideat utramq; pariter. Quam
oppugnet enim religionem, & quos
oppugnet

oppugnet, Dei beneficio, manifestum
est, Quam prober & colat, non facile
quis dixerit. Horum ergo exquisitam
malitiam cum fremitu quodam dete-
stabatur Reuerendus D. Pastor, & uul-
nera deplorabat gemens, quæ Ecclesiæ
infligerent, contraq; crudeles & astutas
eorundem molitiones Ecclesias harum
regionum, & hanc Scholam ardentia-
bus votis commendabat filio Dei, do-
mino nostro Iesu Christo.

Confidimus autem hos triginta
octo doctos & honestos uiros ita esse
affectos, ut potius uestigia sectari præ-
ceptorum, & honestorum ac piorum
imitari exempla uelint, in colendo tu-
endoq; communi de doctrina consen-
su, cum hac Schola & innumeris alijs,
qui coniunctos cum hac schola se pro-
ficientur, quàm cum infausta illa & de-
genere Titanum sobole arma inferre
Ecclesijs & Scholis amplectentibus, ac
tuentibus ueritatē. Idēq; ut faciant, eos
hortor et obtestor propter gloriam dei.

Cumq; priuatim & publice auditos
censue

cenſuerimus dignos, quos ornatos teſ-
timoniꝝ publici autoritate Eccleſiæ ac
Reipub. offeramus ac ſiſtamus, ſi ho-
rum opera uti uelint, tibi eos doctiſſi-
me D. Decane commendo, ac peto
totius Collegij noſtri & ipſorum no-
mine, ut autoritate publica Magiſtros
eos Philoſophiæ crees & renuncies.
Quo officio et collegio noſtro gratum
facies, & ipſos tibi in perpetuum de-
uincies. Oro etiam toto pectore ætera-
num Patrem domini noſtri Ieſu Chri-
ſti, fontem ſapientiæ, ut Eccleſias pias
ubiq; terrarum clementer foueat, ac
protegat, & prohibeat, ne reſtituta do-
ctrinæ cœleſtis lux, ac cæterarum arti-
um nouis Sophiſmatum præſtigijs,
quæ Sycophantica & ſubdola in-
genia petulantia, ambitione, o-
dio & fraude cudunt & ſpar-
gunt, obruatur aut extin-
guatur, & nos om-
nes regat ac
ſeruet.

DIXI.

QVAESTIO PROPO-
sita à doctissimo uiro D. Bal-
dasaro Neandro, docente iu-
uentutem literariam in
schola Vratisla-
uiensi.

V Truncq; me senectus docet,
& modestiam esse inter alios do-
ctiores tacere, si liceat, et si leges iube-
ant, iustum officiũ esse obtemperare.
Non igitur iudicetur impudentia esse,
quod in hac frequentia cruditorum ad-
dicendum prodeò, sed legum autori-
tati parere me cogitate: Quod quidem
eo facio libentius, ut iuniores senum
exempla intuentes, magis ament leges.
Sicut igitur usitatum est, Quæstionem
proponam, de qua etsi amplitudo cau-
sæ longam orationem postulat, tamen
ego breuior ero: quia hoc tempore in-
tegra explicatio institui non potest: Et
tamen commonefactio utilis est. In no-
stra uicinia Stenckefeldiani Enthusia-
stæ

ita uociferantur, Electis expectandos
esse diuinos afflatus, nihil ipsos agere,
sed tunc cum se rapi sentiunt inuitos,
incipiant inuocare Deum: Ex hac Ma-
nichea imaginatione incidunt multi in
perpetuas dubitationes, multi fiunt pro-
phani, indulgent sibi securi, & dicunt
se raptus illos expectare: His oppono
dictum Nazianzeni, Omnis uirtus a
Deo est, Datur autem inuocantibus &
annuentibus: Sed graeca uerba magis
perspicua sunt, ὡς τὸ κατορθώμενον πα-
ρὰ θεοῦ ἔστι, δέδοται δὲ τοῖς καλουμένοις ἐ-
ν αὐτῷ νέεσθαι. Moechus non differat poe-
nitentiam donec senserit illos Enthusia-
smos, quibus inuitus transformetur in
semiDeum: sed omittens adulterium,
petat se a Deo iuari, & dolens non in-
dulgeat diffidentiae, sed voce Euange-
lij se sustentet, Hic ordo congruit ad
doctrinam, quae iubet ordiri Conuer-
sionem a uerbo Dei, & petere auxilia-
um: Ideo dicitur, Quanto magis Pa-
ter uester coelestis dabit Spiritum san-
ctum

cum petentibus : non inquit, repugnantibus, & in Epicurea securitate expectantibus Enthusiasmos. Regula igitur teneatur, Audientes vocem Legis & Euangelij, uelimus obedientiam, & petamus auxilium: Sic & in Apocalypsi dicitur, Sto ad hostium & pulso, si quis audit vocem meam, & aperit ianuam, ingrediar ad eum.

Sed contra disputant Enthusiastæ, Mortuum nihil agit, Voluntas humana est mortua, nihil igitur agit: Et adferatur similitudo de luto, quæ in capite ix. ad Romanos recitatur. Fateor me hanc tantam quæstionem non posse explicare, sed tamen illam prophanitatem de raptu expectando probare non possum, Remoratur enim Conuersionem & extinguit consolationem, & abducit mentes à uerbo Dei, ad querendam nostram puritatem, cum Fides accedat ad Deum uerbo innixa, nō nostræ puritati.

puritati. Vlitata est igitur uox uniuersae
sa ueteris Ecclesiae, praecedente gra-
tia comitante voluntate. De hac utili
quaestione, oro Reuerendum uirum
Paulum Eberum, ut me & alios do-
ceat, & iam fundamenta expli-
cationis monstrer, ut dubi-
tationi nostrae me-
deatur.

DIXI.

RESPONSIO.

RESPONSIO.

MVLTA mihi cogitanti de hac questione, firmissima hæc responsio uidetur, & quæ multas dubitationes tollit. Etiam si ualde multa Deus in omnibus sanctis efficit, in quibus voluntas tantum est subiectum patiens, ut cum seruatur Daniel inter Leones, tamen Regula uniuersaliter nobis tenenda est: Audiens Legem seu Euangelium, uelit obedientiam, & petat auxilium. Id congruit ad hæc dicta: Præeunte gratia, comitante voluntate. Cumq; voluntas luctatur, signum est, eam à Deo trahi. Qui uerò expectant uiolentos raptus, ut Enthusiastæ, & Stenckefeldiani loquuntur, hi manens hostes Dei, & Deum trahentem repellunt.

Ideo probo dictum Nazianzeni, qui faterur, Dei opera esse uirtutes in nobis, sed tamen hæc fiunt ita, ut uoluntas luctetur assentiri Deo trahenti. Et quā uerecundè locutus sit, considerandum

D

randum

randum sit. Non dicit pares causas
esse, Deum & voluntatem, ut quum
duo Equi currum trahunt, sed imbecil-
lem comitem esse voluntatem signifi-
cat, ut cum uolentem puerum ducit
Pater robustus, Inquit enim, dari uir-
tutes *οὐτὼ βέλουςι*. Verecundius hoc est,
quàm si latinorum more diceret, adsen-
tientibus.

Non igitur docendi sunt homines,
ut illos uiolentos raptus prophani ex-
pectent: sed uerbo Dei uelint obedire,
& petant auxilium. Stoicas etiam ima-
ginationes deponant, quæ fingunt,
Deum fatales tabulas scripsisse, in quib-
us aliquorum amicorum nomina an-
notauerit. Hinc oritur dubitatio, an &
tuum nomen adscriptum sit, Hac du-
bitatione extinguí fidem manifestum
est. Opponamus igitur promissiones,
quæ cum sint uniuersales, te quoq; in
uniuersalem uocem includas, nec fin-
gas, in Deo contradictorias uoluntates
esse. Verax legatus est filius Dei, qui
promissionem ex sinu æterni Patris
protulit,

protulit, & inquit: Venite ad me omnes, qui laboratis.

Fides, inquit Paulus, ex auditu est, Auditus per uerbum Dei. Qui uoluntatem Dei non traditam in uerbo, querunt, quod faciunt Enthusiastæ, quonam ruunt? Et cum dicat: Fides ex auditu est, intelligatur eius esse fides, qui uult audire, non qui repugnat.

Similitudinem de luto, ne ipse quidem Paulus adeo duriter interpretatur, ut uoluntatem in malis nihil agere existimet, Sed tantum fingi, ut lutum.

Hæc breuissimè nunc respondi de tua quæstione, & hanc explicationem iudico ueram, & pijs mentibus salutarem esse.

Porro in dicto Nazanzenis uerbum est καλουμένως, de quo dubitari potest, an uoluerit intelligi, uocatis aut inuocantibus. Nam his dat Deus Spiritum sanctum,

D ij

sanctum,

sanctum, quos vocat dato uerbo. Sed
utrunq; complectamur, vocatos & in-
uocantes.

Cum autem & nos per Euangeli-
um uocati simus, Te oramus fili Dei
domine Iesu Christe, crucifixe pro no-
bis, qui dixisti, Venite ad me om-
nes, qui laboratis, ut miserea-
ris nostri, nos doceas,
gubernes, &
salues.

DECANVS

• DECANVS COLLEGII •
Philosophici in Academia VVi-
tebergensi, M. Petrus Vin-
centius, Vratislaviensis.

Postquam scœua semel totū Bellona per orbem
Concussit tremula dira flagella manu.
Facta sit, ut rerum facies tristissima, si quis
Non uidet, humanæ nil rationis habet.
Terretur uarijs belli rumoribus Orbis,
Quorum Principium iustaq; causa latet.
Horridus in campis miles grassatur, et urbeis
Vulnificus cogit scœua timere Latro.
Fracta iacet legum quondam ueneranda potestas
Quodq; libet sibi nunc quisq; licere putat.
Iura, fides, uirtus, tuq; o pax optima rerum
Nunc estis, præter nomen inane, nihil.
Quodq; magis doleas lachrimas effusus in udat,
Sincere tangit quem pietatis amor,
Grata Deo pietas, et nomen amabile Christi,
Sub pedibus populo Principibusq; iacet
Cunctaq; turbandi furor, et uexana libido
Futilitas linguae stulta, nocensq; bonis,
Et dolus, et nimium rabiosa calumnia sanctum
Assertæ titulum Religionis habent
Solut hypocritica ueterator Apostata fraude
Regibus adplaudens et populo, ille placet.

D iij

Hæc

Hæc inter, crescit feritas, mala, bellaq; bellia
Miscentur, cædescædibus ira dolis.
Quæ tu sancta uidens oculis Ecclesia Christi
Flebilibus, ueluti tristis & ægra uides.
Tolle oculos, & facta animis hæc subiice latis.
Præsens festa dies quæ meminisse iubet
Illius historia est quia temporis huius imago.
Baptistæ cunas actaq; prisca canens,
IUDAEAM multus ferro uastabat & igne
Miles, odoratis exiciosus agris
Hinc Syrus, inde rapax septemplicis accola Nil
Et niger, ac raso uertice toruus Arabs.
Tempore quo profugus regno Ptolemæus auito
Jordanis madidam sanguine fecit humum
Luce trucidatis ter denis milibus una
Infœlix, fines per, Galilæa, tuos,
Ignibus elixas matres, puerosq; tenellos
Immanes epulas patribus esse dedit.
Horresco referens, nec adhuc sunt tristia fata
Hæc satis, heu damnis addita damna malis.
Impius HERODES metuens regnoq; sibiq;
Ciuii patrios sanguine sædat agros
Ille suæ socrus, & caræ coniugis, & post
Natorum Lanio, totius atq; domus
Committit motis gentem ciuilibus armis
E quibus exoritur protinus omne nefas
Virtutem

Virtutem exilio furiosa licentia plectit,
Omne Dei nomen pellitur, omnis honos.
Ut status in Populo fuerit deflebilis isto
Pro re nulla satis dicere lingua potest,
Attamen immanes furias pereuntis & inter
Israeliticæ fata dolenda Domus,
Sedula protexit diuinæ dextera curæ,
Baptistæ cunas Zachariæq; domum
Quæ, ueluti Synagoga fuit, pia dogmata seruans
De nato fuerant ut patefacta Dei.
Huc Simeon, annis grauior rugaq; senili,
Huc mater longas uirgo profecta uias,
Huc sancti circum tutos habuere receptus
Vicini, uero dedita turba Deo
Quando alios alij de religione monentes
Messiæ norat tempus adesse sui.
Iamq; futura Dei genetrix castissima uirgo,
Intra uterum cuius clausus IESVS erat,
Sublatuum è cunis, ulnisq; amplexa Iohannem
Sæpe datis, solita est dicere, basiolis
Viue puer, nostri pignus mirabile partus,
Nam sic Angelica uoce ego docta fui.
Viue puer cunctos inter, Fœcunda pueros
Quos Iudæa tulit maxime, uiue puer:
Viue tuos implens celeres foeliciter annos
O Domini & nati præco future mei.

D iiii

Dixit

Dixit, & alloquio permiscens oscula fouit
Infantem gremio casta Maria suo
Carmina grex reliquus soluit gratantia summo
Commendans sese, uoce manuq; Deo.
Hæc tam longa sibi quid commemoratio tandem
Versibus exiguis lector habeto, uelit.
Vtraq; nascendi & redituri, tempora CHRISTI
Congruere ut rebus temporibusq; scias.
Ille quidem ueniet, breuis est mora, uindice uultu
Ut det pro meritis præmia cuiq; suis.
Non tamen arbitrio, dum mundi sæua Tirannis,
Omnia dum rabies uertit iniqua, suo
Interea nobis, quos uerè diligit ipse,
Et pater & tutor desinet esse, Deus
Ergo licet iusto multum mœrore premamur
Et pia multiplici corda pauore gemant
Omnia luctifico quod sint ita plena tumultu,
Atq; instet rerum maius ubiq; Chaos,
Insano propter grassantes Marte Tyrannos
Multaq; quæ fatius tristia mundus habet,
Attamen erigimus turbati lumina uultus
Spe pleni, curet nos, quod ametq; Deus
Et scimus paruum defendi cœlitus agmen
Quod Christum iussa uoce fideq; colit
Ipse scolas, cœtum imbellem, paruamq; Sæptam
Protegit inuicta sæpe uocatus ope.

Hæc

Hac spe commissa nos in statione manemus
Officij memores ordine quisq; sui
Fecit ut Abiades, sua quem casa texit inermem,
Marte foris ualidas concutiente domos
Atq; pljs operam studijs nauamus, & illam
Nos o summe tibi CHRISTE dicare iuuat:
Non ridere iuuat, Staphylus ceu transfuga fecit,
Agnita iamdudum dogmata uera Dei
Namq; impunitos, diuini numinis ira
Non finit in sancta religione, iocos
Illum, ne dubitet, manet ultima poena parati
Iudicij, nato mox ueniente Dei
Quem precor interca nostros regat ille labores
Et foueat coetus hic & ubiq; suos
Et quoniam nostri tempus iam muneris instat:
In quo de studijs colloquia esse solent
Ingenijs & habetur honos, & candida uirtus
Ex merito iustae nomina laudis habet,
Si quibus est animus sese submittere nostrae
Censurae, sua dent nomina, more scholae.

Die Baptiste Anno M^o C. 1558.

D V

DECANVS

❖ DECANVS COLLEGII
Philosophici Petrus Vincen-
tius Vratislauiensis.

IN Colloquio Anni superioris, qđ
in urbe Vangionum inchoatū est,
præcipuum fuit certamen, De norma
iudicij in Ecclesia. Nostri defende-
runt iudicij normam esse, scripta Pro-
phetica & Apostolica, & Symbola.
Aduersarij contrā, Consensum omni-
um temporum, & hoc nomine Cen-
suetudinem suam intelligebant, quæ
multa recepit ignota puriori antiquita-
ti. Sed tamen hominum animi liben-
ter retinent opiniones uetustate con-
firmatas, Sicut Aristoteles inquit, ὡς
εἰώθαμεν οὕτως ἀξιῶμεν λέγεσθαι, τὰ δὲ παρὰ
ταῦτα, οὐχ ὅμοια φαίνεται. Sed mouen-
tur Aduersarij κακοζηλία Politicorum iu-
dicatorum. Vt Reges in imperijs sunt
interpretes ambiguarum Legum, sic
constitunt interpretem ipsi, non Re-
gem, sed Tyrannum, quia uiciosa con-
suetudo est aspera tyrannis. Nec do-
ctrina

doctrina opus est, si tantum consuetudini, tanquam aulicis imperiis parendum est. At nos sciamus immutabile mandatum Dei esse, ut de sua voluntate, ex doctrina, quam patefecit misso Filio iudicemus, Sicut scriptum est, Filius qui est in sinu æterni Patris, ipse enarrauit nobis. Fatendum est igitur necessaria esse doctrinæ studia, quæ quidem multa exercitia postulant. Legendi sunt fontes, cognoscendæ linguæ, consideranda Phrasis, conferenda certamina & iudicia omnium temporum, intelligenda est & docendi ratio, ad quam necessaria est cognitio multarum artium, Dialecticæ & Physices, quæ extruitur ex Mathematicum initiis, ut est inter sese artium cognatio. Habet Ecclesia multiplices hostes, quorum plurimi indocti, fascinati monstrosis opinionibus, defendunt eas propter inscientiam. Aduersus hos certè muniri & armari iuventutem doctrina oportet. Alij pauciores nō inscitia peccant, sed scelere & Diabolico contemptu Dei.

Aduersus

Aduersus hos etiam doctrina confirmari pias mentes oportet, ne decipiamur autoritate talium. Sed ut singulis exemplis Deus puniuit Iudam, Montanum, Maximillam, Theodorum, qui omnes se laqueo strangularunt, ita Deus ostendet exempla iudicij sui in Staphylo & similibus, qui scientes ueritatem manifestis mendacijs oppugnant.

Oramus autem filium Dei dominum nostrum Iesum Christum, qui sedet ad dexteram Dei Patris, ut det dona hominibus, ut nos omnes gubernet, & uos hortamur, ut studia doctrinae ametis, ad quae haec exercitia scholastica pertinere manifestum est. Perimus autem ut Doctores & Magistri hodie hora prima ad publicum Examen ueniant, ut adiuuent huius exercitij conseruationem.

Data die 28

Iulij. Anno,

1558.

DECANVS

• DECANVS COLLEGII •

Philosophici in Academia Vindoburgensi, Petrus Vincenzius, Vratislaviensis.

QUOTIES recitamus in Symbolo hæc uerba, Credo esse Ecclesiam sanctam Catholicam, mente circumspicemus, quæ, & ubi sit, & sciamus mandatum Dei esse, ut singuli fiant ciues ueræ Ecclesiæ, & ut singuli uelut ad aram supplices, ad filium Dei confugiamus. Hæc certe omnes qui non sunt Epicurei, & hostes Dei, cogitare necesse est. Sed multi partim ironia, ut prætextum habeant suæ impietatis, partim serio dubitantes uociferantur, Quam monstratis Ecclesiam, quo in tanta dissimilitudine opinionum transibimus? Vos ipsi, qui aduersamini Pontificum tyrannidi, dimicatis inter uos, ut Cadmei fratres, seu ut Curetes & Aetoli, postquã simul Aprum Calydonium ceperant. Scimus hæc dissidia multipliciter nocere, & studiis & Ecclesiæ,

Ecclesiæ, & dolemus, Precamur etiam
filium Dei. ut reprimat illos Theristas,
qui serunt calumnias & odia accedunt.
Nec tamen Ecclesiæ noua est hæc
magna calamitas, Etiam Apostolorum
tempore repressis Iudeis erant Ebio-
nis & Cerinthi factiones, & aliæ quæ
se Christianas nominabant, & tamen
pugnantia dogmata spargebant. Iulianus
etiam ad Ethnicos rediit, offensus
dissidijs Christianorum, quæ multa &
atrocia tunc erant, Contra orthodoxos
alijs Samosatenum, alijs Arium, alijs
Manicheos sequebantur. Etsi autem
his spectaculis turbantur animi, tamen
retinenda est adseueratio, Credo esse
sanctam Ecclesiã catholicam, nec pro-
pter ullas difficultates deferendus est
Deus, nec difficilis est dijudicatio, quæ
sententiæ ueræ sint, si normam diuini-
tus propositam intuearis, uidelicet,
scripta Prophetica & Apostolica, &
Symbola. Nec obscuritas, nec ambiguitas
in his tanta est, ut quid uelint,
statuere non possis, si bona conscientia
fateri

fateri uoles, quid intelligas, Sed accedant studium, collatio cum pijs & amantibus ueritatem, consideratio sinceræ antiquitatis, inuocatio Dei, qui promittit se mentes discipulorum gubernaturum esse. Semper etiã uox est aliqua ueræ Ecclesiæ consensuens, ac nunc Dei beneficio consensus est omnium nostrarum Academiarum, Tubingensis, Heidelbergensis, Marburgensis, Ienensis, Fræcotoridianæ, Rostochianæ, Griphiswaldensis, Danicæ, Lipsicæ, & nostræ, & Ecclesiarum in præcipuis urbibus, Noriberga, Argentorato, Lubeca, Hamburga, & alijs multis. Nec si sunt alicubi uomicæ quædam, uel in Academijs uel in urbibus, propter has, boni & docti dissentire existimandi sunt.

Nec nos pudet uti testimonijs Ecclesiarum & Academiarum Germanicarum, cum sciamus & Ireneum Germanicarum Ecclesiarum testimonia magnificare.

Sunt

Sunt autem passim & indocti & mali aliqui, quorum nonnulli contra cōscientiam defendunt manifesta mendacia. Talium non sit tanta autoritas, ut cum gignant ex sese falsas interpretationes, propter eos uocifereris, ambigua esse scripta Prophetica & Apostolica & Symbola. Nascuntur in ipsis malæ opiniones, non hauriuntur ex sacris literis.

Quamquam autem inscitia, cum multitudinis adplausus nacta est, & armata est factione, dira tyrannis est, & multos deterret à studiis, tamen Deo obtemperemus seuerissimè præcipienti, ut doctrinam, quam nobis tradidit, discamus & doceamus, nec frangamur animis propter aduersariorum odia, superbiam, uisum, & rabiem. Virtus igitur laudanda est eorum, qui & recta discunt, & amant ueræ Ecclesiæ concordiam. Hæc cum profiteantur hi, quorum nomina adscripta sunt, et cum sint recte eruditi & honesti, Cras, Deo iuuante,

iuvante, ornabuntur gradu Magisterij
Philosophici. Hortamur igitur omnes
Doctores, Magistros, & auditores, ut
ad hanc publicam testimonij nostri re-
nuntiationem conveniant, & osten-
dant sua de studijs iudicia, & nobiscum
precentur filium Dominum nostrum
Iesum Christum crucifixum pro nobis
& resuscitatum, custodem Ecclesiae
suae ut nos omnes gubernet,
& reprimat omnis ueritates
hostes, & semper aeter-
nam Ecclesiam in
his regionibus
colligat.

Data die Augusti tertio,
Anno 1558.

E IN

IN IMAGINEM REVE-

rendi Viri Doctoris Iohannis

Bugenhageni scripti Versus

A

❖ PHILIP: MELANTH.

CONiugis ut senio confecti corpus aequatum
Ipsa suis humeris Halcyo grata gerit
Sic bene promeritum Doctorem Ecclesia curet
Et leuet ætatis pondera dura seni
Sic tua canices Doctor Pomerane, fidesq;
Syncera est cunctis iam ueneranda pijs.
Qui procul externis sparsisti fidus in oris
Pura Euangelij Semina, uoce tua
Ac ceu Baptistes Agnum monstrare solebat
Aeterno Christum de genitore fatum
Tu quoq; iustifica docuisti agnoscere Christum
Aeterniq; Patris sumere dona, fide
Fictiliūq; alias formas tua lingua Deorum
Euertit, Papæ quas uoluere coli
Et uelut in scopulis cellos locat Halcyo nidos
Hiberni circum quos fremit Vnda maris
Sic medio in pelago scelix iam Dania nidos
Extruxit CHRISTO, te fabricante, pios
Te Deus hos inter texit iuuitq; labores,
Nunc uita functus uiuis in arce poli.

ELEGIA

ELEGIA

DE OBITU REVEREN-

dissimi Viri doctoris Iohannis
Bugenhagij, Pomerani, scrip-
ta à genero, Georgio
Cracouio, Doctore.

Fvnera defleuit doctorum multa uirorum
Candidus Aonidum pieridamq; chorus
Ut sacra testantur uatum monumenta priorum
Carmina quæ Naso quæq; Tibullus habet
Hesse Poetarum Princeps & gloria uatum
Lugubri quoties carmine fata canis?
Stigeli quoties? quoties facunde Sabine
Congeris in parcas crimina multa Deas?
Sic dictæ, quia non parcunt mortalibus ullis,
Staminaq; abrumpunt, cum statuere diem
Tuq; mihi longo Lotichi cognite ab usu,
Pierio fundens carmina culta sono
Immatura doles præstantis fata Micylli
Qui uir perpetuo uiuere dignus erat:
Vidimus heu funus uenerandi triste Lutheri
Quem fleuit lachrimis hæc schola tota suis
Cui similem peperit sanctissima fœmina luctum
Coniugio tibi quæ iuncta PHILIPPE fuit
E ij Vidimus

Vidimus atq; alios e coetu hoc nuper euntes
Quos omnes longum commemorare foret
Proh dolor hos etiam comitatur fidus Achates
Bugghagius Doctor magne Lutheræ tuus
Qui tecum, socioq; Iona, socioq; PHILIPPO
Saluificam populis sparsit in orbe fidem
Non sibi diuitias sibi non quæsiuit honores
Propositum Christe ut te celebraret erat.
Ore styloq; tuum Christe illustrauit honorem
Detexit satanæ pontificumq; dolos
Errorum tenebras quoq; te ductore fugauit
E templis cultus restituitq; tuos
Magnaq; ut hoc fieret, subiisse pericula uitæ
Illum, Saxonici littoris ora probat.
Illud testatur patriæ, Pomerania, tellus
Dania idem meminit rege beata suo.
In qua Euangelij nascentis semina primum
Non paruo sparsit sacra labore suo
Lustra fereq; senex sanctus ter quinq; peregit
Quando anima ad cœli regna uocata uolat
Quanta animi integritas fuerit probitasq; fidesq;
Quantum doctrinæ cum pietate decus
Illius hoc semper post fata fatebitur ætas
Si quis candor adhuc posteritatis erit
Oderat ex animo causantes iurgia lites
Et semper pacis mens studiosa fuit

Ingenij

Ingenij lux recta fuit, uerumq; colebat
Pectore in ipsius non mica fraudis erat
Iusticia nulli, nulli pietate secundus
Vitaq; non ulla labe notata fuit
Vir sapiens, grauis, & doctus castusq; piusq;
In quo simplicitas laude uehenda fuit
Non laesit quenq;, non obtrectabat amicis
Protulit ingenio scommata nulla suo
Inuidiam magno contemnere corde solebat
Norat & hanc animo dissimulare pio
Hoc utinam faciat nunc emula turba gnatonum
Qui de primatu turpia bella mouent
Non illum tenuit dominandi seu cupidus
Gloria nec stultis quæ solet esse comes
O uenerande socer, pater ô Carissime, laudes
Præ lachrimis possum non memorare tuas
Et tua si cupiam gratus benefacta referre
Me facere hoc sineret non meus iste dolor
Illa tamen medijs ita sunt mihi fixa medullis
Non horum ut semper non meminisse queam
Illaq; non poterunt cari reticere nepotes
Filia de nobis quos tibi SARA tulit
Forsitan at placidum turbant tibi carmina somnũ
Carmina mœsticiæ debita signa meæ
His igitur finem licet ægrè, impono querelis
Molliter in Christo ut, quod facis, ipse cubes.

FINIS

EPITAPHIVM.

Ossa sub hoc tumulo Doctoris sunt Pomerani
Condita, qui celebris Vir pietate fuit
Bis tria lustra suo sol iam perfecit in orbe
Octoq; annorum præteriere dies,
Leucoream quando hanc peregrinus uenit in Urbē
Arx quæ nascentis religionis erat,
At nunc grandæuis, multo fractusq; labore
Absoluit uitæ fata suprema suæ.
Quando senex decies septem et tres uixerat annos
Iamq; erat ingratum uiuere, dulce mori
Debita si capiti est unquam reuerentia cano,
Ille senex certè dignus honore fuit.
Magnanimus primū, Christo auxiliante, Lutherus
Ausonij fregit uimq; dolumq; lupi
BVGGHAGIVS mox se doctor Pomeranus ad illū
Contulit, ut cœptum prouheretur opus.
Lux Euangelij est terrarum sparsa per orbem
Sedulus ut doctos scripsit uterq; libros
Ceu David Ionatham fidum dilexit amicum,
Sic fuit hos inter non simulatus amor.
Sedibus æthereis uiuunt nunc ambo recepti
Præmia quisq; suo et digna labore capita

FINIS.

EPICEDION.
Scriptum à Iohanne
Cheslelio.

Ἰνδὰδ' ἰωάννου τυμβεύθη σῶμα θανόντῳ·
ὅμ πομεραναίωρ παῖδ' αἴτρεφε πολίς.
ἢ ἐνὶ αἰγιάλῳ τῷ βαλνικῷ ὠκεανοῖο
εἰς ἡῶ κηται ἀνδράσι σαξονικοῖς.
κεῖνι τε ἀρκτῶρ πρὸς ὀλύμπου ὕψος ἀέρη·
ὧ κορυφῇ κόσμου τῆλε φανέει βροτοῖς,
οὔσα ἀρκιθίλῳ κουροτρόφῳ αἰχμητάωρ,
μήτηρ τ' ἐλλογίμων εὐσεβέωντ' ἀγαθή.
τῆςδ' ἀφανὲς ἀπέβη ἐκ θνητῶν φαίδιμος ἀνὴρ,
ἄμμι λιπὼν ἄλγῃ, δάκρυα καὶ σονάχας,
ὅς τ' πρὶν ὑψηλῆς ἀνιόνθης ἦλκερ ἀπ' ἀρκτου,
ἢ παρὰ γερμανοῖς λαμπρὸν ἐνῆψε σέλας
οἶμον ἀληθείης τε δικαιοσύνης τε διδάσκων,
ὅτ' ἴδ' ἀποτρέψας τὰς μίαντας παρόλ' οὐδας
ῥαῖς ἐτι τὸ κρηκὲς ἐλικωνίδ' ὅτ' ἀγλαὸν ὕψος.
διψάει ἐπιερ δεσποσίῳ σόματι.
ἦδε λον ὡς ἀγαθὸς τε πατήρ ὅτ' πότνια μήτηρ
σωτήρης χριστὸς ἡεα λάτριν ἔμειν,
ἢ δὲ θεοπροπίης ὁδὸν ὀρθοκέλεντον ἀνύσσει,
ἢ μέλας οὐρανίωρ τῇ ἀγέλῃ προβάτων.
ὡς δὲ οἱ ἀβρὰς ἰουλος ὑπὲρ δροσεροῖο γενεῖος
πρῶτον ἔειπεν, ἐδ' ὅτι ἱερὰ πάντα σόφωι
ἔειπεν

αὐθις Δ' ἐν θνητοῖς πάνυ χηρῶν καὶ οὐδ' ἀδελφῶν
δείξ

ἀνδρὸς μέγας κέρους ἐοῦλα δίδασκει βίῳ
κοσμῶν παλαιῶς ἀπαλάς φρένας ἡδεσι κεδνοῖς,
παντοίοις τ' ἀρεταῖς, ὠφελίμοις τε λόγοις·
αὐτὸς ἐὼν ἀγαθὸς ζωῆς παράδειγμα φαεινῆς,
σαθμῆς καὶ ὀρθῆς γνώμονος εὐδύτορος·
ἀκμάσας δ' ἐπ' ἀγαθοῦς εἰς ἀνδρας ἐγράφθη,
ἔργων τῶν προτέρων βέλτιον ἐξετέλει,
λουτῆς τ' εὐαγγελίου μόνος ἡδ' ἀδελφῶν φωνὴν
κηρύσσει γλώσσῃ ἡρξάτο θαρσαλέῃ.
αἶψα δ' εὐφρονέων πομερανὸς τὸτο νόσσην,
καὶ παλαιότερον ῥήματα κρυπτὰ δεῖξ
(κοσμος ἀεικελίας τότε γὰρ σερῆσιν ἐδίφτο
ἀγνοίας σκολῆς λευγαλέῃς ἐρέβους)
ἡρέυνα καὶ ἐπευξάμεντο τὸ ἀληθὲς ἐπάδρει
ὀφθαλμοῦς συγίου βορβόρου ἐξερύσας·
ἡλθε δὲ δεῦρ' ἥρως λουτῆρι ἀρωγὸς ὁμήλιξ,
ὠφελίμως χρίσας πολλὰ πονησάμεντο,
ἐξηγησάμεντο δαβίδ' εὖ βιβλον ἀνακτῶν,
ἡδὲ προφητῶν πάντοτε μαντοσύνας,
ὀρθοτομῶν σοφίῃν θεῶν οὐρανόθεν, ἀπ' ἀρχῆς
ἢ πατρὸς ἐκ κόλπου ὑψόθεν ἐνεγενε λόγῳ,
ἐν ᾧ θέου τε σοφισόμανθ' οἱ πόρ φιλέουσιν
ἐν μιᾶν σωματῶν αἰσὺλα ῥήματ' ἀγνῶν,
δανὰ βέλῃ νεύρας ἀπὸ ὧς ἐχευε κ' ἱέντες,
ἢ θανατηφόρ' ὄφεις φάρμακ' ἐρευγόμενα,
πνευματικῶν

πνευματικῶν εὖ νίκησε ξίφει, ἥδε κεραινῶν
 τὸςδε βάλεν χαμάδις ῥήματος οὐρανόου,
 ἄλκιμον ὡς αἰνῇ ἐνὶ δηιοτήτι μάχεσθαι
 ἄνδρ' ἀφόβον κραδίη δυσμενέεσσι χρεῶν.
 τοῦνεκα ἐν νικῆς ζαθέας ἔλεον ἱερὸν εὐχῶ
 ἐν στρατίᾳ σεμνῇ πληθεῖ πνευματικῆς.
 λευκορέους πισῶς δ' ἐνὶ πασὶ μάλιστα κυβερνα
 ὄχθαις παρ ποταμῶν ἀλβίδ' ἀονίαις,
 ἅς ἀγαγὼν οἷας χλοερᾶς ὑπὶ τέμπεα ποιμνῆς
 πώματος ἀμβροσίην οὐρανόιο φέρων
 ἑσθλὸς μηλοβοτῆς, ὑπάτου τῷ ποιμνὶ αὐλῇ
 τῷ καὶ χρισοσεβῆς πῶν μέμηλε φρεσίν·
 οὐδ' οἶκοι μόνον, ἀλλὰ ἐν δανῶν βασιλείᾳ,
 γῆστ' ἐνὶ συμπάσῃ ἁξονικῆς διαπέδω
 ἐνθα καὶ ἐνθα μολῶν ἱερῶν εὐαγγελίοιο
 αὐτὸς θεωπεσίην ὥς εἰς διδασκαλίην.
 οὐ μὲν ἀνιδρωτὶ τελέσας τίπου, οὐδ' ἀμογήτῃ,
 ἀλλὰ τόδ' ὑψίστου πᾶν χάρις ὅτι πατρὸς.
 δυσσεβῆ εἰδῶλῶν κρατερῶς κατέαξε κάρηνα,
 ἥδ' ἀπάτας σατανᾶ ὥλεσε ψευδολόγου.
 εὐσεβέεσιν δ' αἰεὶ εἰμαρμνύον ἀνδράσιμ ὅτιμ
 γῆς ὑπὶ χρισοφιλεῖ ζῶσιν ἐν εὐσεβίᾳ
 χριστὸς ἡμετέρου μεσίτας μετ' ἰχρία βαύνει,
 κεῖσθαι τ' ἐν κακίαις ἀνάτε πολλά παθεῖν,
 τοῦνεκα δυσμενέων ἀδίκους πάθε πολλάκι δῆξας,
 χριστὸς σὸν ὥμο· σὶ σαυτὸν αἰετᾶ μὲν,

Ε 5

εἰς δέ

εἰς δὲ σὲ ἦν πίστις καὶ ἐλπίς· ὅσα μὲν ἐδῆκε
 βωμολόχων ἀνδρῶν ψεύδους οὐκ ἀλέγων·
 καὶ δοκιμαθεὶς σοι, ὥς χρυσὸς ἀπεφθόρ, ἄμωμος
 εὐρέθη, ἡ δὲ ἐν ἐκ τάξει πιστὸς ἐὼν
 εὖ καὶ ἐπισαμύων· οἱ καρτέρους ὥς σεφανίτης
 ἐν σαλίσσῃ μακρὰν ἠνυσεν ἀτραπιτόν.
 τῷ δὲ αὐτῷ ἱερὰ τυμβῶν κόνις ἐκτερεῖσθαι,
 ὅτι δὲ σκώληξ ἐν σῶμα νεκρὸν διαπάνη.
 ψυχὴ δὲ χρῖσθαι πισυνὴ νύκταστέ καὶ ἡμᾶς
 πρόσθε δεῖν μακάρως ζῆ διαπαντός αἰεὶ.
 καὶ οὐδὲ δικαιοσύνης ὅτε σέμμε' ἀμαρανθινὸν ἔξει
 κήρυξ· τῇ νεκύων ὥρᾳ ἀνασάσεως,
 ὅτι οἱ ὥς μόχθων πολὺ τίμιον αὐτοῖς ἀμοιβὴν
 δώσει ἄναξ, ἀγαθῶν χρυσὸς ἀεθλοπέτης.
 οὐδὲ μὲν ἀκλαυτεὶ πομεζάνσ' ὀρῶμεν ὀλεθρον·
 αἱ αἰ ἐλευσομένην πένθε' ἀγγελίην,
 ἔλθ' ἂν σὺ ἡμετέρων ποιμὴν καὶ ἐπίσκοπε ψυχῶν
 ἱλαδί λιασομένης, ἱλαθὶ καὶ σθλά δίδου.
 εἰς δροσεροῦς λειμῶνας ἄγεις σὺ μῆλα φυλάσσει
 σείο χέας· χάριτος τερπνοτάτην κύλικα, (σωμ
 ἡ πῖος· ἰσθὶ φύλαξ·) τάδε μὴ λύκος ἄρπαγι λαιμῶν
 καπτήν ὠμοφάγος· μηδὲ διασκηδ' ἄσῃ,
 καὶ πιστοῖς μετέπρτα λόγου κήρυκας ὅπασον,
 χρῖσθ' εὖ, ἐσθλὸν νομεῦ, κήρυξ σὴς ἀγέλης.

τέλθ'.

7
10

Ha 43 60 QK

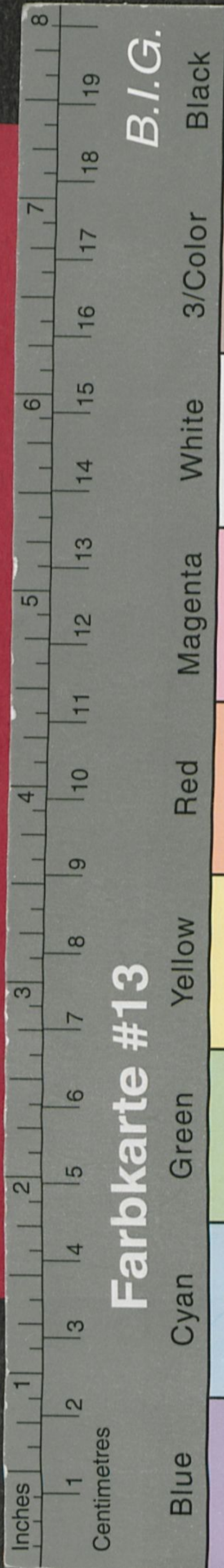
Pou 2a 4360, A

ULB Halle

3

004 830 903

Q. K. 237/11

ORATIO

Za
4360

DE VITA REVERENDI
viri Domini Iohannis Bugen-
hagii, Pomerani, qui fuit Pastor Ec-
clesiæ Dei in oppido Saxonix
VViteberga, & Lector in Aca-
demia annos sex & triginta, reci-
tata a Petro Vincentio, Vratsla-
viensi, Decano Collegij Philoso-
phici, in renunciatione gra-
dus Magisterij Anno
1558. die quarto
Augusti.

VVITEBERGAE.
ex officina typographica
Viti Creutzer.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLE
(SAALE)

BIBLIOTHECA
PONICKAVIANA

